

ŽIVOT U SVETU MRTVIH

Šta ako se nezamislivo ipak desi? Ako horde zombija postanu dovoljno brojne da zavladaju celom planetom? To bi bila epidemija četvrte kategorije ili sudnjeg dana, gde je čovečanstvo dovedeno do ivice izumiranja. Malo verovatno? Da. Nemoguće? Ne. Nijedna vlada nije ništa više od zbira ljudi – ljudi koji su bojažljivi, kratkovidi, arogantni, skučenog duha, i uopšte nesposobni kao i svi ostali. Zašto bi oni bili voljni da prepoznaju opasnost i izbore se s napadom hodajućih, krvožednih leševa kada većina čovečanstva prstom ne mrda? Naravno, neko može reći da bi takva logika važila za epidemije prve, pa čak i druge kategorije, ali da bi pretnja koju bi predstavljalo čak i samo nekoliko stotina zombija svakako podstakla naše vođe da nešto preduzmu. Kako da to ne urade? Kako bi oni na vlasti, naročito u ovom modernom, prosvetljenom dobu, mogli ignorisati širenje smrtonosne bolesti sve dok ne dostigne razmene crne kuge? Obratite pažnju na to kako se svetske vlade nose sa epidemijom AIDS-a, i shvatićete odgovor. Ali šta ako „vlasti“ pravilno prepoznaju pretnju – i ne budu u stanju da je kontrolišu? Velika ekonomska recesija, svetski rat, građanski nemiri, čak i prirodne katastrofe – sve to može lako odvući vladine resurse od epidemije koja se rapidno širi. Čak i u savršenim okolnostima, obuzdavanje bilo čega većeg od epidemije druge kategorije je izuzetno teško. Zamislite da neko pokuša da pod karantin stavi metropole kao što su Čikago ili Los Anđeles. Od miliona koji beže, koliko bi ih bilo već ujedeno, spremno da raširi zarazu van zone pod karantinom?

Ali zar nas ne bi spasli prostrani okeani koji pokrivaju veći deo planete? Zar ne bi oni u Evropi, Africi, Aziji i Australiji bili bezbedni od epidemije koja se širi u Severnoj Americi? Možda. Pod uslovom da su sve granice zapečaćene, da je sav vazdušni saobraćaj obustavljen, i da je svaka vlada na svetu svesna opasnosti i da čini sve što može da zaustavi epidemiju. Čak i tada, s brojem neupokojenih koji prelazi desetine miliona, da li je moguće zaustaviti svaki avion sa zaraženim putnikom, svaki brod sa zaraženim članom posade? Je li moguće patrolirati svakim metrom svake obale u potrazi za živim mrtvacima koji se mogu pojaviti iz vode? U ovom trenutku, nažalost, nije. Vreme je na strani neupokojenih. Sa svakim danom koji prođe njihov broj će rasti, što će sve više otežavati da se stave pod kontrolu i unište. Za razliku od ljudi, armiji zombija nije potrebna logistička podrška. Njoj ne trebaju hrana, municija ili medicinska nega. Ona nije podležna padu morala, zamoru od bitke ili slabom liderstvu. Neće podleći panici, dezertirati ili se otvoreno pobuniti. Poput virusa koji im daje život, sila neupokojenih će nastaviti da raste, šireći se preko cele planete dok ne ostane više ništa što bi mogla proždrati. Kuda biste otišli? Šta biste činili?

SVET MRTVIH

Kada živi mrtvaci trijumfuju, svet se pretvara u haos. Sav društveni poredak pada u vodu. Oni koji su na vlasti zabiće se, zajedno s porodicama i saradnicama, u bunkere i sigurne zone širom zemlje. Sigurni u ovim skloništim, prvobitno izgrađenim za Hladni rat, oni će preživeti. Možda će nastaviti s farsom imitirajući vladine komandne strukture. Možda će im biti dostupna tehnologija koja će im omogućiti da komuniciraju s drugim agencijama ili drugim zaštićenim svetskim liderima. U praksi, međutim, neće biti ništa više od vlade u egzilu. Uporedo s potpunim kolapsom reda i zakona, male grupe pojedinaca će se pojaviti da preuzmu vlast. Preživeli će postati plen pljačkaša, bandita i običnih siledžija, koji će im oduzeti šta god im je volja. Oni sami će se naslađivati svakim zadovoljstvom do kojeg mogu doći. Uobičajeno je da se, kada civilizacija propada, organizuje i jedna poslednja velika žurka. Koliko god da to perverzno zvuči, orgije ljudi koji veruju da im je to poslednji dan života dešavaće se širom zemlje.

Ostaci policije i vojske će nastaviti da štite vladu u bekstvu, dezertiraće u pokušaju da spasu svoje porodice, ili će i sami postati banditi. Potpuni kolaps komunikacija i saobraćaja će se proširiti preko cele planete. Izolovani gradovi se pretvaraju u ratišta, s raštrkanim grupama civila koje se bore da održe barikade protiv zombija i ljudskih otpadnika. Zapuštene mašine se kvare ili, u nekim slučajevima, eksplodiraju. Curenja nuklearnih reaktora i slični industrijski incidenti postaju uobičajeni. Toksični hemijski nusproizvodi zagađuju okolinu. Priroda cveta od zombija. Kada ljudi u gradu nestanu, neupokojeni se rasprše u potrazi za plenom. Kuće u selima i u predgrađima su u potpunosti uništene dok građani beže, pokušavaju da se bore ili nemoćno čekaju da ih proguta more teturavih zombija. Pokolj nije ograničen na ljude: vazduh odjekuje od cike seoskih životinja zarobljenih u oborima, pa čak kućnih ljubimaca koji hrabro pokušavaju da zaštite gospodare.

Kako vreme prolazi, vatre se gase, eksplozije prestaju, vrisci zamiru. Utvrđenja ostaju bez zaliha, što prisiljava njihovu posadu da se suoči s neupokojenim napadačima u potrazi za hranom, pokušajima evakuacije, ili u bitkama na koje ih je podstaklo očajničko ludilo. Broj žrtvava raste jer će mnogi zaštićeni i snabdeveni ali slabe volje oduzeti sopostveni život u očajanju.

Prethodno pomenuti pljačkaši neće proći ništa bolje od ostalih ljudi. Ti varvari modernog doba postaju takvi zato što ne poštuju zakone, ne podnose red, više vole da uništavaju umesto da stvaraju. Kako sami ništa ne proizvode, njihov nihilistički, parazitski život, zavisi od otimanja bogatstava drugih. Takav mentalitet ih sprečava da se negde nasele i počnu da grade novi život. Uvek su u bekstvu i moraju da se bore protiv neupokojenih gde god da se zaustave. Čak i ako uspeju da se odbrane od spoljne opasnosti, sama anarhija će ih uništiti iznutra i na kraju će se okrenuti jedni protiv drugih. Mnoge od ovih grupa će na okupu držati jaka ličnost u vidu poglavice. Kada se jednom njemu nešto desi, grupu više ništa neće držati na okupu. Raspuštena banda siledžija koja besciljno luta kroz neprijateljsku teritoriju ne može opstati zauvek. Nakon nekoliko godina, malo će ovih bezobzirnih ljudskih grabljivaca preostati.

Teško je reći šta će se desiti sa ostacima vlade. U velikoj meri će to zavisiti od toga o kojoj se zemlji radi, kakvim je resursima raspolagala pre krize, i o kojem obliku vladavine govorimo. Veće šanse da prežive imaju društva utemeljena na idealima demokratije ili verskog fundamentalizma. Preživeli u tim društvima neće se oslanjati na lični magnetizam (ili strah od) pojedinca. Neki diktator u zemlji Trećeg sveta bi držao svoje podanike na okupu samo dok je živ. Kao što je i slučaj s varvarskim bandama, cela „vlada“ bi se mogla raspasti nakon njegove smrti ili čak čim on ispolji slabost.

Ali bez obzira na to šta će se desiti preživelim ljudima, uvek će biti hodajućih mrtvaca. Ove odvratne spodobе razjapljenih usta i staklenih očiju prekriće zemlju, loveći sve što živi. Neke vrste životinja će se, bez sumnje, suočiti sa istrebljenjem. Druge će se prilagoditi, a njihov broj čak i narasti u ovom radikalno izmenjenom ekosistemu.

Postapokaliptični svet će izgledati opustošeno: spaljeni gradovi, tihi putevi, ruševne kuće, napušteni brodovi koji rđaju na kopnu, oglodane i izbeljene kosti rasejane po celom svetu kojim sada vlada hodajuće mrtvo meso. Srećom, vi nećete videti ništa od ovoga, jer pre nego što se desi, vi nećete biti ni u blizini!

POČETI IZ POČETKA

U poglavlju „U odbrani“, naučili ste kako da pripremite prostor u kojem ćete preživeti dugotrajnu opsadu dok pomoć ne stigne. U poglavlju „U bekstvu“, naučili ste kako da savladujete velike razdaljine dok ne dođete do bezbednosti. Sada je vreme da zamislite i pripremite se za najgori slučaj. U ovom scenariju, vi, vaši najbliži prijatelji i porodica morate pobeći što dalje od civilizacije, pronaći zabačen, nenaseljen kutak naše planete (ima ih više nego što mislite), i izgraditi svoj život od nule. Zamislite grupu brodolomnika na ostrvu, ili koloniste na novoj planeti. Na taj način morate razmišljati ako želite da preživite. Niko neće doći po vas, niko ne planira da pošalje pomoć. Nema prijateljske vojske kod koje se možete skloniti, nema fronta iza koja ćete biti bezbedni. Stari život je nestao zauvek! Kvalitet i dužina novog će zavisi isključivo od vas. Iako ovakva perspektiva užasno zvuči, setite se da su se ljudi prilagođavali od početka istorije. Čak i danas, kada izgleda da nas je društvo bespovratno učinilo slabijima, želja da preživimo je pohranjena duboko u našim genima. Paradoksalno, ako se ovaj scenario dogodi, najveći izazov vam neće predstavljati živi mrtvaci, već svakodnevno preživljavanje. Zapravo, ako ova strategija potpuno upali, možda nikada nećete ni videti zombija. Vaš cilj je da stvorite mikrokosmos, opremljen svime što će vam biti potrebno ne samo da preživite, već i da očuvate ostrvce civilizacije.

A kada je najbolje da počnete pripreme? Odmah! Do sveopšteg rata možda nikad neće ni doći. Možda će godine proći pre nego što se dogodi. Ali šta ako se dogodi uskoro? Šta ako je već započela epidemija prve kategorije, a to niko nije primetio? Šta ako je u nekoj totalitarnoj zemlji, u kojoj je štampa strogo cenzurisana, počela epidemija druge, pa čak i treće kategorije? Ako je tako, sveopšti rat može izbiti za svega nekoliko meseci. Ovo se, najverovatnije, neće desiti. Ali da li je to razlog da se ne pripremite? Za razliku od gomilanja zaliha za opsadu, pripremanje da se ponovo stvori delić civilizacije zahteva ogromnu količinu vremena. Što više vremena budete imali na raspolaganju, bolje po vas. Da li ovo znači da treba da napustite sve ostalo u životu i samo se pripremate za kraj sveta? Naravno da ne. Ovaj tekst je usklađen s načinom života prosečnog građanina. Minimalne pripreme, međutim, zahtevaju najmanje 1500 sati. Čak i kada se to podeli na nekoliko godina, u pitanju je ogromna količina vremena. Ako mislite da možete stići da sve pripremite u poslednji čas, nemojte ni mrdnuti prstom. No da li je pametno graditi barku tek kada potop počne?

OPŠTA PRAVILA:

1. SASTAVITE GRUPU: Kao što je već objašnjeno u prethodnim poglavljima, kolektivni odgovor je uvek bolji od pojedinačnog pokušaja. Grupa će uvećati količinu novca kojom raspolazete, što će vam dozvoliti da kupite veću površinu zemlje i veću količinu opreme. Kao i kod opsade, to će značiti da vam je na raspolaganju i veći broj veština i znanja. Za razliku od opsade, gde ćete se zadovoljiti svakim onim znanjem kojim raspolazete, pripremanje za najgori slučaj vam daje vremena potrebnog da obučite članove grupe potrebnim znanjima. Na primer, koliko kovača poznajete? Koliko doktora može pronaći lekove u divljini? Koliko stanovnika grada zna ponešto o zemljoradnji? Specijalizacija će takođe ubrzati pripreme (jedan tim pregleda potencijalno zemljište, dok drugi kupuje opremu itd.). Kada nastupi kriza, jedan ili više članova grupe će otići da unapred pripreme bezbednu zonu za slučaj da se situacija pogorša. Naravno, postoje i potencijalne opasnosti. Za razliku od kratkotrajne opsade, ovde se mogu pojaviti neki socijalni problemi kakvih nema u modernom društvu. Ljudi koji veruju da će pomoć doći lakše će ostati lojalni od ljudi koji veruju da se u budućnosti moraju osloniti samo na sebe. Nezadovoljstvo, pobuna, čak i krvoproliće su uvek mogući. Kako već glasi mantra koja se ponavlja u ovom priručniku – budite spremni! Pohađajte poneki čas o razvoju leaderskih sposobnosti i grupnoj dinamici. Obavezno čitajte knjige i predavanja o psihologiji. Ovo znanje će vam

poslužiti pri izboru članova grupe i, kasnije, upravljanju njima. Da ponovimo, naterati grupu pojedinaca da sarađuje duže vreme najteži je zadatak na svetu. Međutim, kada uspete, neće biti ničega što ova grupa ne može postići.

- 2. UČITE, UČITE I SAMO UČITE!:** Bilo bi neprecizno reći da ćete početi od nule. Naši preci nisu imali izbora, jer je bilo potrebno mnogo vremena da se znanje stekne, da se prikupi i da se razmeni. Vaša glavna prednost u odnosu na čovekolike majmune je u tome što su vam hiljade godina iskustva nadohvat ruke. Čak i ako se nađete usred neprijateljske, izolovane sredine, bez ikakvog alata, informacije koje se nalaze u vašem mozgu pružiće vam svetlosne godine prednosti u odnosu na najopremljenijeg neandertalca. Pored opštih priručnika za preživljavanje, treba da čitate i one koji govore o katastrofičnim scenarijima. Objavljeno je mnogo knjiga o preživljavanju u divljini u slučaju nuklearnog rata. Vodite računa o tome da li su ažurirani. Istinite priče preživelih će takođe biti od pomoći. Priče o brodolomnicima, preživelim iz avionskih nesreća, čak i o ranim evropskim kolonistima, sadrže blago informacija o tome šta treba, a šta se ne sme raditi. Izmišljene priče takođe mogu pomoći, dok god su zasnovane na činjenicama, kao na primer *Život i avanture Robinsona Krusoa*. Čitanje svih ovih priča, bilo istinitih ili izmišljenih, pomoći će vam da shvatite da niste prvi koji pokušava ovako nešto. Znanje da je to „neko drugi već uradio“ trebalo bi da vas umiri dok se pripremate za novi život.
- 3. ODVIKNITE SE OD LUKSUZNIH PROIZVODA:** Mnogi od nas sanjaju o jednostavnijoj, a ipak hranljivijoj ishrani. „Smanjujem kafu“, „Treba da unosim manje šećera“, „Pokušavam da jedem više zelenog povrća“ samo su neke od fraza koje ili izgovaramo ili čujemo svakodnevno. Život tokom epidemije četvrte kategorije vam neće ostaviti mnogo izbora. Čak i ako uslovi budu idealni, biće nemoguće da uzgajate ili proizvodite svu hranu i hemijske preparate koje sada imate. Ako preko noći uskratite sebi sve njih, vaš organizam može doživeti šok. Umesto toga, počnite da smanjujete količine hrane i luksuznih proizvoda koji vam neće biti dostupni u vašem novom domu. Očigledno, biće potrebno da unapred znate kakvo će biti vaše novo okruženje i šta ćete tamo moći da proizvedete. Nema potrebe da sada prolazimo kroz podužu listu, zdrav razum će vam reći bez čega možete, a bez čega ne možete živeti. Na primer, koliko god da ih volite, duvan i alkohol nisu potrebni vašem organizmu. Prirodna hrana može nadomestiti potrebe za vitaminima, mineralima i šećerom. Čak se i nekim medikamentima, poput tableta za glavobolju, može naći zamena u vidu akupresure, različitih tehnika masaže, ili čak i jednostavne meditacije. Mogu vam svi ovi predlozi zvučati malo previše strano ili „alternativno“ za našu praktičnu Zapadnu civilizaciju. Setite se da tvorci većine od ovih načina ishrane i tehnika nisu hedonisti iz Severne Kalifornije, već da one potiču iz zemalja Trećeg sveta, koje ne obiluju resursima. Uvek imajte na umu da su Amerikanci razmaženi u poređenju sa ostatkom planete. Proučavanje takozvanih „manje srećnih“ možda će vam otkriti kako se problemi mogu rešiti na jednostavniji, mada manje lagodan način.
- 4. BUDITE OPREZNI:** Primena plana za epidemiju četvrte kategorije treba da počne tokom prvih faza kategorije jedan. Na prvi znak koji ukazuje na pojavu epidemije (bizarna ubistva, nestale osobe, neobične bolesti, kontradiktorni izveštaji štampe, umešanost vlade), obavestite sve članove vaše grupe. Počnite da razgovarate o planovima za evakuaciju. Proverite da li su se promenili neki od zakona koji važe za putovanja, dozvole, licence za opremu itd. Ako epidemija preraste u kategoriju dva, budite spremni da krenete. Popišite i spakujte svu opremu. Pošaljite izvidnicu da pripremi bezbednu zonu. Počnite da pripremate alibi. (Ako se radi o sahrani voljene osobe, saopštite ljudima da je ta osoba bolesna.) Budite spremni da odete svakog trenutka. Čim epidemija preraste u treću

kategoriju, bežite!

5. DO KRAJA SVETA!: Možda ćete pasti u iskušenje da, umesto da se zaputite u divljinu, ostanete u svojoj tvrđavi konstruisanoj tako da vas zaštiti od zombija. Ovo se ne preporučuje. Čak i ako živite u nekom ograđenom prostoru koji je dobro snabdeven i dobro zaštićen, čak ako ste u stanju da decenijama proizvodite vodu i hranu, šanse da preživite biće vrlo male. Gradovi će, u veoma bliskoj budućnosti, postati poprišta nemilosrdne borbe živih i mrtvih. Sve i ako vaša tvrđava preživi ove ulične borbe, na kraju biste stradali kao žrtve ekstremnih vojnih mera, kao što je nemilosrdno bombardovanje. Već je pominjano u poglavlju „U odbrani“ da će se industrijski incidenti, veliki požari i slično, najčešće dešavati u urbanim centrima. Prosto rečeno: ostanite u gradu, i verovatnoća da preživite biće mala ili nikakva. Predgrađa ili nastanjena seoska područja neće ništa bolje proći. Kako broj živih mrtvacu bude rastao, tako će gotovo sigurno pronaći vaše stanište. Broj zombija koji vas opsedaju za kratko vreme će narasti sa nekoliko desetina na stotine, hiljade, a zatim i na stotine hiljada. Kad vas jednom otkriju, nikada neće otići. Njihovo stenjanje, kolektivno urlanje nekoliko hiljada zombija, privući će druge koji su udaljeni stotinama kilometara. U teoriji, može se desiti da vas opsedne više od milion zombija.

Naravno, do toga ne mora doći. Ako se vaša tvrđava nalazi na Srednjem zapadu, u Velikim ravninama, ili čak i Stenovitim planinama, šanse za opsadu u kojoj učestvuje milion zombija male su (mada i dalje postoje!). Na ovim mestima, međutim, veća je šansa da ćete naići na bandite. Ne znamo kako će tačno ovi razbojnici u budućnosti izgledati – da li će putovati na motociklima ili konjima, da li će nositi mačeve ili vojno naoružanje. Ono što je sigurno – uvek će biti u potrazi za plenom. Kako vreme odmiče, to može značiti žene. Kasnije može značiti i decu za roblje ili nove ratnike. I kao da zombiji nisu dovoljni, ove hulje bi na kraju mogle gledati na druge ljude kao na izvor hrane. Ako otkriju vaše sklonište, napašće vas. Čak i ako uspete da odbijete napad, jedan preživeli je dovoljan da vas na kartu ucрта zauvek. Bićete meta ovih bandi sve dok se one na kraju same ne unište. Prema tome, kad bežite, morate pobeći daleko od civilizacije. Niste se udaljili dovoljno daleko ni ako je jedino što vidite put. Ne sme biti puta, struje ili telefona – ničeg! To mora biti negde na kraju globusa, i mora biti mesto koje ljudi nisu naselili. Udaljenost mora biti tolika da migracija zombija bude malo verovatna, napadi bandi neisplativi, a rizik od industrijskog zagađenja ili vojnih udara smanjen u najvećoj meri. Idite što je dalje moguće od svih centara a da pri tom ne kolonizujete dno okeana ili naselite neku novu planetu.

6. UPOZNAJTE LOKACIJU: Kada kucne čas za bekstvo, nije dovoljno da samo uskočite u džip, zaputite se na sever i nadate se da ćete uspeti da pronađete neko mirno skrovište u Jukonu. Kada planirate da umaknete živim mrtvacima, a *naročito* ako bežite u neki nenaseljen deo sveta, morate *tačno* znati kuda ste se uputili. Provedite neko vreme izučavajući najskorije napravljene karte. Pojedini putevi, gasovodi i udaljena naselja možda nisu zabeleženi na starijim kartama. Pri izboru lokacije, obavezno postavite sebi sledeća pitanja:

A. Da li je – bar nekoliko stotina kilometara – udaljena od civilizacije?

B. Da li sadrži izvor sveže vode, dovoljan ne samo za vas već i za životinje koje odlučite da povedete? Ne zaboravite da će vam voda biti potrebna u različite svrhe, uključujući piće, pranje, kuvanje i zemljoradnju.

- C. Da li je pogodna za proizvodnju hrane? Da li je tle dovoljno dobro za zemljoradnju? Šta je sa ispašom i pecanjem? Da li ćete *trajno* moći proizvoditi dovoljno za prehranu a da se pri tom ne izvori ne iscrpu?
- D. Da li ima nekih prirodnih prepreka? Nalazi li se na nekom visokom vrhu ili je okružena liticama ili rekama? U slučaju napada živih mrtvaca ili bandita, da li ćete zbog terena biti u prednosti vi ili oni?
- E. Kakvi su joj prirodni resursi? Sadrži li materijale potrebne za izgradnju kao što su drvo, kamen ili metal? Šta je sa gorivima poput uglja, nafte, treseta, ili opet drveta? Koliko građevinskog materijala morate poneti sa sobom da biste mogli izgraditi ograđeno sklonište? Da li lokalna flora može poslužiti za neke medicinske namene?

Pre nego što uopšte počnete da razmišljate o dugoročnom pribežištu, morate odgovoriti na sva ova pitanja. Ne morate imati materijale za gradnju i prirodne prepreke. Hrana, voda i izuzetna udaljenost su *obavezni*! Nedostatak bilo kojeg od ova tri najvažnija elementa ugroziće vaš opstanak na duže staze. Kada birate svoj novi dom, napravite spisak od najmanje pet različitih lokacija. Sve ih obidite, najbolje tokom najsureovijeg godišnjeg doba. Kampujte na njima najmanje jednu sedmicu s primitivnom opremom i bez dodira sa spoljnim svetom. Tek tada treba da donesete odluku o tome koja najbolje zadovoljava vaše potrebe.

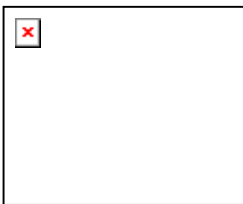
7. **POSTANITE EKSPERT:** Temeljno istražite svoj novi dom. Pročitajte svaku knjigu, svaki članak, svaku rečenicu koju je neko napisao o njemu. Pregledajte svaku kartu i fotografiju. Postoje priručnici za preživljavanje za svaki tip terena. Kupite ih i proučite sve njih. Pored toga, prostudirajte izveštaje o domorocima koji su živeli u sličnim uslovima. Uz to, posećujte mesto u više navrata, tokom svakog godišnjeg doba. Provedite tamo najmanje nekoliko sedmica, istražujte i kampujte u svakom delu. Upoznajte svako drvo i kamen; svaku peščanu dinu ili ledenu santu. Utvrdite koji je najisplativiji način za proizvodnju hrane (zemljoradnja, ribolov, lov, skupljanje) i koliko se tačno ljudi može tu izdržavati. Od ovog će zavisiti veličina vaše grupe. Ako vam zakon dozvoljava, kupite tu zemlju. To će vam omogućiti (ako vam sredstva dozvoljavaju) da počnete izgradnju kuće. Iako vam neće postati stalno boravište, moći ćete da je koristite dok gradite vaše buduće uporište. Ako je mala i funkcionalna, poslužiće kao šupa za odlaganje zaliha. Ako je velika i udobna, može poslužiti kao drugi dom ili vikendica. Mnogi ljudi su tokom Hladnog rata gradili vikendice koje su takođe bile potencijalna pribežišta za slučaj nuklearnog holokausta. Upoznajte se s najbližim lokalnim stanovništvom. Ako govore drugim jezikom, naučite ga, kao i lokalne običaje i istoriju. Njihovo znanje i iskustvo će dopuniti vaše knjiško znanje o okolini. *Nikada* nemojte reći lokalcima zašto ste tamo. (Više o tome kasnije.)

8. **ISPLANIRAJTE SVOJE PUTOVANJE:** Pratite pravila navedena u poglavlju „U bekstvu“. Pomnožite ih sa stotinu. Ne samo što ćete se susretati sa opasnostima kakve predstavljaju zatvoreni putevi i prirodne prepreke već ćete se kretati po pejzažu koji će vrveti od zombija, bandita i svih haotičnih elemenata jednog društva koje se raspada. A sve će se ovo desiti pre nego što bude proglašeno vanredno stanje! Kada se to desi, svi prethodni problemi će izbledeti naspram pretnje koju će predstavljati vojska. Za razliku od situacije u kojoj jednostavno bežite iz zaražene zone, ovde nećete imati taj luksuz da birate jedno od više mogućih odredišta. Postoji samo jedno, i vi morate doći do njega

ukoliko želite da preživite. Kao što je ponovljeno u više navrata: *Nikada nemojte planiranje uzimati zdravo za gotovo!* Put čak treba da predstavlja deo proračuna kada birate lokaciju. Na primer, udaljena oaza usred Sahare sjajno zvuči, ali kako ćete doći tamo ako je vazdušni saobraćaj obustavljen? Čak i ostrvce udaljeno nekoliko kilometara od obale može izgledati daleko kao Sahara ako ne posedujete čamac. Sve lekcije iz poglavlja „U bekstvu“ treba primeniti i na ovaj scenario. Ono što to poglavlje ne razmatra jeste međunarodna situacija. Šta ako, na primer, kupite parče zemlje u Sibiru, avioni još lete – ali je Rusija zatvorila svoje granice? To ne znači da ne treba da odaberete mesto u Sibiru, već da treba unapred da pripremite plan (legalan ili ne) kako da uđete u zemlju.

9. PLANOVI B-C-D-E!: Šta ako se vaše prvobitno prevozno sredstvo pokvari? Šta ako je put ili tok blokiran? Šta ako otkrijete da su vaše bezbedno utočište zauzeli zombiji, banditi, vojska ili druge izbeglice? Šta ako još hiljadu i jedna okolnost pođe po zlu? Napravite rezervne planove. Pretpostavite potencijalne opasnosti koje vas očekuju, i izradite posebne, prikladne planove kako da ih rešite. Planirajte rezervna vozila, maršrute, čak i rezervnu sigurnu zonu, koja možda neće biti tako dobro pripremljena kao prva, ali će vam makar omogućiti da preživite dok ne smislite novu strategiju.

10. POPIŠITE OPREMU, BUDITE SPREMNI DA JE KUPITE: Svaki dobar priručnik za preživljavanje u slučaju katastrofe trebalo bi da sadrži spisak stvari koje će vam biti neophodne da počnete život iz početka. Uvek vodite tri spiska koja ćete redovno ažurirati: 1. onoga što vam je apsolutno neophodno da preživite; 2. opreme koja vam treba za izgradnju i proširenje prebivališta i okoline; 3. ako ne svih udobnosti koje imate u kući, onda makar nekih zamena. Odmah kupite sve predmete, ako vam to finansije dozvoljavaju. Ako ne možete, bar saznajte gde ih možete kupiti. Redovno proveravajte cene i lokacije. Vodite računa o dobavljačima koji su se možda preselili i odredite zamene za one koji su prestali da posluju. Uvek planirajte bar dve rezervne varijante, za slučaj da vaš dobavljač rasproda svu robu. Vodite računa o tome da dobavljači ne budu udaljeni više od nekoliko sati vožnje. *Ne oslanjajte se na kataloge ili narudžbine preko interneta.* Takozvana „ekspresna“ dostava je nepouzdana i u normalnim okolnostima. Kakva će tek biti tokom vanrednog stanja? Sve ove podatke držite uz spiskove. Po potrebi unosite izmene. Uvek čuvajte rezervu u gotovini za najneophodnije stvari (ukupna količina će zavisiti od vaše opreme). Čak i pre nego što situacija izmakne kontroli, vrednost čekova i kreditnih kartica se neće moći uporediti s vrednošću pravog novca.

11. UTVRDITE POLOŽAJ: Ništa nije važnije od onih konstrukcija koje vam pružaju zaštitu. Čim dovedete svoju grupu u zabačeni kutak u divljini, odmah ga utvrdite. Nikada ne znate kada će slučajni zombi naići na vaš kamp, privlačeći druge svojim stenjanjem. Izradite detaljan plan za odbranu. Unapred skicirajte šemu, a građevinski materijal ili kupite, ili iskoristite onaj nađen na terenu. Sve, uključujući građevinski materijal, alate i zalihe, treba unapred da vas čeka, tako da vam, kad jednom stignete, preostane samo izgradnja. Zapamtite: odbrana koju izgradite treba da vas štiti i od bandita, ne samo od zombija. Takođe zapamtite da će ljudski napadači, bar u prvo vreme, posedovati vatreno oružje i, možda, eksplozive. Uvek pripremite i rezervni položaj, za slučaj da uspeju da

probiju vašu odbranu. Ovaj sekundarni položaj može biti utvrđena kuća, pećina ili još jedan zid. Održavajte ga redovno. Jak rezervni položaj može preokrenuti i beznadežnu bitku.

12. PLANIRAJTE PUT ZA BEKSTVO: Šta ako vaši odbrambeni položaji budu probijeni tokom napada? Pobrinite se da svako zna gde se nalazi put za bekstvo i da ga sam može pronaći. Postarajte se da zalihe i oružje za takvu situaciju uvek budu spakovani i na mestu. Odredite zbornu mesto za svoju grupu u bekstvu na kojem će se svi prikupiti ukoliko se razdvoje tokom napada. Napuštanje vašeg novog „doma“ će biti teško i psihički i emocionalno, naročito nakon napora koji ste uložili da ga izgradite. Izbeglice širom sveta mogu posvedočiti koliko je to teško. Koliko god da se osećate vezani za svoj novi dom, uvek je bolje pobeći nego umreti u pokušaju da ga odbranite. Takođe, treba izabrati alternativnu lokaciju pre nego što se smestite u svoj novi dom. Ona treba da bude dovoljno udaljena da vas zombiji ili pljačkaši ne mogu pratiti s jednog mesta na drugo. U isto vreme treba da bude dovoljno blizu da je razdaljinu moguće prevaliti i u najsirovijim uslovima (ne možete znati unapred kada ćete morati da napustite bazu). Da ponovimo, morate je odrediti pre epidemije. Potraga za novim domom nakon što je epidemija izbila neće biti lako (vidi sledeći odeljak).

13. BUDITE NA OPREZU: Čak ni nakon što ste se smestili, izgradili odbrane, podigli zgrade, zasejali useve i podelili zaduženja, ne smete sebi dozvoliti da se opustite. Nekog uvek treba da ima na osmatračnicama. Njih kamuflirajte i opremite pouzdanim sredstvima za dizanje uzbune. Pobrinite se da alarm ne upozori i napadače. Odredite bezbedni pojas izvan vaših odbrambenih položaja. Održavajte patrole unutar pojasa i danju i noću. Ljudi nikada ne smeju da napuštaju kamp sami ili nenaoružani. Oružje treba da se nalazi nadohvat ruke svima unutra, uvek spremno za borbu u slučaju napada.

14. OSTANITE SKRIVENI: Iako bi topografija vaše lokacije trebalo da umanjuje šanse da vas neko otkrije, nikada nećete biti sigurni da neki zombi ili pljačkaš neće dolutati u blizinu vašeg kampa. Pobrinite se da se svetla ne pale po noći. Pobrinite se da se vatre pogase nakon svitanja. Ako sama priroda ne prikriva vaš kamp, učinite to veštački. Vežbajte „diciplinu buke“ u svako doba dana. Vičite samo kada je to neophodno. Izolujte zajedničke prostorije, tako da se muzika, razgovor i ostali zvuci ne čuju spolja. Tokom izgradnje i svakodnevnog održavanja, postavite dodatne izviđače u dometu sluha. Zapamtite da vetar može preneti čak i najtiši zvuk i odati vaš položaj. Uvek odredite na koju stranu vetar duva, da li u pravcu potencijalnih stanovnika (pravac iz kojeg ste došli) ili u pravcu sigurnog područja (velika vodena površina, duboka pustinja itd.). Ako je izvor energije koji koristite bučan (npr. generator koji radi na fosilno gorivo), pobrinite se da je izolovan i da se retko koristi. Stanje stalne opreznosti isprva će teško podnositi. Kako vreme prolazi, postaće to vaša druga priroda. Ovako se živelo stotinama godina, od srednjovekovne Evrope do azijskih stepa. Većina istorije čovečanstva se svodi na mala ostrva reda usred okeana haosa, ljude koji su se borili za opstanak pod stalnom pretnjom od invazije. Ako su oni preživljavali na taj način tokom nebrojeno generacija, onda, uz malo vežbe, možete to i vi.

15. OSTANITE IZOLOVANI: *Ne prepuštajte se radoznalosti, ni pod kakvim okolnostima.* Čak i izviđač s velikim iskustvom, obučan da se prikriva, može slučajno dovesti za sobom u kamp armiju neupokojenih. Ako razbojnici uhvate vašeg izviđača i podvrgnu ga mučenju, na taj način mogu saznati vašu lokaciju. Ako i zaboravimo na dramatičnu pretnju od zombija ili bandita, vaš izviđač može zaraditi neku običnu bolest i zaraziti

ostatak grupe (a kako ćete imati malo medikamenata na raspolaganju, svaka epidemija bi imala katastrofalne posledice). Ostati na mestu, ipak, ne znači ostati uskraćen za informacije o spoljnom svetu. Dinamo ili solarni radio-aparati su savršeno bezbedan način za prikupljanje informacija. Ali, ograničite se na slušanje! Emitovanje može otkriti vašu lokaciju čak i nekome ko poseduje najprimitivniju opremu za praćenje signala. Koliko god da imate poverenja u svoju grupu, ne bi bilo loše da sve predajnike, signalne rakete i ostale uređaje za signalizaciju držite pod ključem. Trenutak slabosti može biti koban. Vaša obuka o liderskim sponostima bi trebalo da vam bude od pomoći u takvoj delikatnoj situaciji.

VRSTE TERENA

Pregledajte kartu sveta i pronađite na njoj najbolju zemlju i najumereniju klimu. Preklopite je kartom koja pokazuje najveću naseljenost, i dobićete savršeno poklapanje. Prvobitni ljudi su znali šta traže kada su počeli da izgrađuju zajednice: umerenu klimu, plodno zemljište, dosta sveže vode, i obilje prirodnih resursa. Te najpogodnije tačke su postali prvobitni centri čovečanstva, koji su se kasnije proširili na ovo što danas zovemo modernim centrima populacije. Ovaj način razmišljanja, ovaj savršen logički proces, u potpunosti ćete morati da napustite kada budete birali svoj novi dom. Da se vratimo na kartu. Recimo da pronađete mesto koje na prvi pogled izgleda privlačno. Najverovatnije će nekoliko miliona ljudi u bekstvu pomisliti isto. Borite se protiv ovog načina razmišljanja sloganom „surovije je bezbednije“. Da biste bili bezbedni koliko je to moguće, biće potrebno da pronađete najsirovije, najneprikladnije mesto za život na zemlji. Moraćete da pronađete oblast koja izgleda toliko neprivačno, toliko negostoljubivo da je poslednja stvar koju biste ikad poželili da uradite to da je proglasite domom. Spisak okruženja koji sledi tu je da vam pomogne da donesete odluku zasnovanu na valjanim informacijama. Dodatni tekstovi vam mogu pružiti detaljnije podatke o vremenskim uslovima, hrani, vodi, prirodnim resursima i tako dalje. Cilj ovog odeljka je da pokaže kakav je odnos ovih sredina sa ostalim faktorima koji preovlađuju u svetu mrtvih.

1. PUSTINJA

Izuzev polarnih predela, ovo je najsirovija, i prema tome najbezbednijih sredina na svetu. Uprkos onom što vidimo u filmovima, pustinje su retko okeani peska. Stenje možete lako razbiti i oblikovati ga za potrebe izgradnje novog doma i, što je još važnije, odbrambenih zidova. Što je vaš kamp udaljeniji, to je i veća mogućnost da ćete izbeći pljačkaše. Ovi lešinari neće želeći da prelaze pustinju ako znaju da u njoj nema većih naseobina. Kakva bi bila svrha takvog poduhvata? Čak i kada bi neki pokušali, najverovatnije bi ih usmrtila velika vrućina i nedostatak vode pre nego što se približe vašem kampu. Zombiji, s druge strane, nemaju ovakvih problema. Vrućina i žeđ im ne smetaju. Suv vazduh bi dodatno usporio njihovo već usporeno raspadanje. Ukoliko se odabrana pustinja nalazi između naseljenih zona, poput onih na američkom jugozapadu, postojaće veoma realna opasnost da neko otkrije vašu naseobinu. Izgradnja veštačkih odbrana će biti neophodna zbog ravnog terena, osim ukoliko svoje utvrđenje niste sagradili na vrhu nekog brdašca ili visoko naslaganog kamenja.

2. PLANINE

U zavisnosti od lokacije i visine, ovakve sredine omogućavaju odličnu odbranu od živih mrtvaca. Što je uspon strmiji, to će im biti teže da se popnu. Ako na planini nema puteva ili širokih staza, ona će odvratiti i bandite. Iako visok položaj olakšava bolje osmatranje okolne

prirode, on će takođe otežati kamufliranje. Najveći prioritet mora se dati merama sakrivanja od pogleda, naročito kada se radi o svetlima ili dimu. Još jedan nedostatak uzvisina ogleda se u udaljenosti od korisnih resursa. Stalno silaženje po hranu, vodu i materijale za gradnju ugroziće vašu bezbednost. Prema tome, vrh koji odaberete ne mora biti najviši niti najpogodniji za odbranu, ali se na njemu mora nalaziti sve što vam treba da preživite.

3. DŽUNGLA

Za razliku od pustinja, džungle i tropske šume će vam pružiti vodu, hranu, potrebne materijale za izgradnju, instant kamuflažu, gorivo za vatru kao i gomilu lekovitih biljaka. Gusto lišće je dobar izolator i prigušuje buku koja bi na otvorenom putovala kilometrima. Za razliku od situacije opisane u poglavlju „U napadu“, gde je teren neprijatelj tima lovaca, odsustvo vidljivosti i blatno zemljište su savršeni za odbrambeni položaj. Grupe bandita lako možete namamiti u zasedu i uništiti. Usamljene zombije možete uništiti a da ne uzbunite druge. Postoje, naravno, i negativne strane ovog ekvatorijalnog ekosistema. Vлага pomaže razmnožavanje miliona vrsta organizama. Bolesti će predstavljati stalnu pretnju. Svaka posekotina ili ogrebotina se iznenada može pretvoriti u gangrenu. Hrana će se moći čuvati mnogo kraće nego u suvoj klimi. Metalna oprema se mora čuvati od rđe. Odeća koja nije gumirana ili na drugi način zaštićena bukvalno će se raspasti na vašim leđima. Buđi će biti na sve strane. Brojni insekti će biti vaš stalni neprijatelji. Neki će vam samo dosadivati; ubodi nekih mogu biti bolni, pa čak i otrovni. Neki od njih će biti nosioci ozbiljnih bolesti poput žute groznice, malarije ili denga groznice. Jedan od pozitivnih prirodnih faktora preživljavanja u džungli je taj što će teška vлага, u kombinaciji s velikim brojem mikroorganizama, ubrzati raspadanje neupokojenih. Istraživanja na terenu su pokazala da se zombiji u džungli raspadaju bar za 10 procenata brže. U nekim slučajevima, čak i do 25! Zbir svih ovih faktora pokazuje da je ovo sredina prepuna prirodnih izazova, ali i da je takođe veoma pogodna za preživljavanje.

4. ŠUME U UMERENOM POJASU

Ovakve oblasti, kakve se mogu naći širom sveta, najpogodnije su za dugoročno preživljavanje. Međutim, s tako privlačnim predelima dolazi i mnoštvo problema. Divljinu severne Kanade će svakako preplaviti reke izbeglica. Iznenadene, ove gomile u panici zasigurno će pobeći na sever. Makar prve godine, oni će lutati divljinom, pustošeći zemlju u potrazi za hranom, pribegavajući nasilju da bi došli do opreme, možda čak i kanibalizmu u hladnim zimskim mesecima. Razbojnici će se svakako naći među njima, ili će ih slediti tokom narednih godina kada odluče da pokušaju da se negde skrasi u bezbednosti. Naravno, uvek je tu i opasnost od zombija. Umerene šume se nalaze relativno blizu civilizacije, i ispresečane su ljudskim naseobinama. Susret sa živim mrtvacima bi ovde bio deset puta verovatniji nego u normalnim okolnostima. Gotovo je sigurno da će neupokojeni slediti reku izbeglica. Setite se, takođe, problema sa zamrzavanjem zombija preko zime i otopljanjem na leto. Izaberite samo onu oblast koju izoluju prirodne prepreke: planine, reke, i tako dalje. Bilo šta drugo – čak i kada bi izgledalo veoma udaljeno od čovečanstva – predstavljalo bi prevelik rizik. Nemojte se zanositi da će ogromna prostranstva Sibira biti imalo sigurnija od severne Kanade. Setite se da se južno od ove slabo naseljene oblasti nalaze Kina i Indija, dve najnaseljenije zemlje na planeti.

5. TUNDRA

Izbeglice neće verovati da su ovi naizgled jalovi predeli u stanju da obezbede opstanak. One koji pokušaju nestaće ukoliko sa sobom ne budu imale velike količine zaliha, pažljivo

odabranu opremu ili detaljno znanje o okruženju. I banditima će biti veoma teško da prežive. Najverovatnije, nijedan od njih neće zalutati toliko daleko na sever. Međutim, može se desiti da živi mrtvaci dopru do vašeg kampa. To mogu biti oni koji su migrirali na sever prateći izbeglice, ili bivše izbeglice sada pretvorene u zombije; oni mogu otkriti vaše prisustvo i upozoriti ostale. Neće biti brojni, pa bi vaša grupa trebala da bude u stanju da s njima izađe na kraj. Svejedno, izgradite odbrane i ostanite na oprezu. Kao i kod umerenih šuma, pripremite se da na to da će aktivnost zombija varirati u zavisnosti od godišnjeg doba.

6. POLARNI PREDELI

Ova sredina je, bez sumnje, najsirovija na planeti. Izuzetno niske temperature, praćene hladnim vetrovima, mogu ubiti čoveka na otvorenom za nekoliko sekundi. Led i sneg će biti glavni materijali za gradnju. Goriva će biti malo. Neće biti bilo kakvih biljaka. Hrane ima u izobilju, ali su potrebne veština i iskustvo da bi se do nje došlo. Opasnost od hipotermije je uvek prisutna, čak i preko leta. Svakodnevno ćete živeti na granici života i smrti. Jedna jedina greška u pogledu hrane, odeće, skloništa, pa čak i higijene, može vas koštati glave. Mnogi su čuli za Alarijalaka, Inuita čiji je život u smrznutim predelima u okolini zaliva Hadson dokumentovan u filmu *Nanuk sa severa*. Malo ih zna da je „Nanuk“ umro od gladi godinu dana nakon što je film snimljen. Sve ovo ne znači da je život u polarnim uslovima nemoguć. Ljudi su u njima uspešno preživljavali hiljadama godina. Ali vama će biti potrebno da udesetostručite znanje i odlučnost već i samo da biste pokušali da živite na vrhu ili dnu sveta. Ako niste spremni da provedete bar jednu zimu vežbajući u ovim uslovima, *ne pokušavajte* to kad dođe vreme za beg. Zašto se uopšte tamo zaputiti? Zašto rizikovati smrt u tako neprijateljskoj sredini kada je vaš cilj da preživite? Istina glasi da će sredina biti vaša *jedina* briga. Izbeglice i banditi nikada neće stići tako daleko. Šansa da zombi doluta toliko daleko na sever iznosi jedan prema trideset pet miliona (što je pouzdan statistički proračun). Kao i kod šuma u umerenom pojasu ili tundri, i ovde postoji rizik da će se zalutali živi mrtvac zamrzavati i odmrzavati tokom putovanja. Ako je vaš kamp u blizini obale, pazite se onih koje mogu doneti struje ili nek napušten zaraženi brod. Obala vas čini ranjivim, na početku, prema napadima pirata. (Više o ovom kada budemo govorili o ostrvima.) Održavajte neke odbrambene položaje i uvek budite na oprezu, mada je ovde potreba za tim mnogo manja nego u bilo kojoj drugoj sredini.

7. OSTRVA

Šta bi moglo biti sigurnije od zemlje okružene vodom sa svih strana? Zombiji ne umeju da plivaju. Zar to ne čini ostrva očiglednim izborom ako se desi ono najgore? U izvesnoj meri, da. Zbog geografske izolacije, ostrva su bezbedna od masovne migracije zombija, što se mora imati u vidu kada se zna da će milijarde njih tumarati svakim kontinentom na planeti. Čak će vas i ostrva koja se nalaze na nekoliko kilometara od kopna sačuvati od pogrbljenih, bučnih hordi. Ovo je dovoljan razlog da ostrva uvek budu poželjan izbor. Međutim, to što ste odlučili da živite na steni okruženoj vodom ne znači da ćete i preživeti. Ostrva će predstavljati očigledan izbor za izbeglice. Prema njima će se zaputiti svako ko poseduje brodić ili splav. Razbojnici će želeti da ih iskoriste kao baze za napade na kopno. Industrijske nesreće mogu uništiti neka ostrva, čak i ako se dese daleko od mora, tako što će se opasne materije izliti u okolne reke. Da biste izbegli ove opasnosti, izaberite ostrvo do kojeg može doći samo na snažnom plovilu uz izvrsnu navigaciju. Tražite neko koje nema prirodnih luka ili plaža. Takvo ostrvo će biti manje privlačno za izbeglice koje pokušavaju da pobegnu na isti način kao i vi. (Zapamtite, kupovina ostrva će zadržati druge ljude na odstojanju samo *pre* krize! Nijedan brod prepun gladnih, očajnih izbeglica neće ga zaobići samo zato što vidi znak na

kojem piše „privatan posed“.) Tražite ostrva s visokim liticama i, ako je moguće, okruženo širokim, opasnim podvodnim grebenima.

Čak i uz ove prirodne granice, konstruišite odbrane i ostajte skriveni. Opasnost je i dalje prisutna! Pirati, na početku krize, mogu odlučiti da krstare od ostrva do ostrva i otimaju ono što mogu od preživelih. Uvek pažljivo osmatrajte horizont. Zombiji se, takođe, mogu pojaviti na mnogo načina. Kada svet bude u potpunosti zaražen, mnogi od njih će svakako tumarati po dnu okeana. Postoji mogućnost, koliko god mala, da neki od njih nabasa na podvodni sprud uz koji će se popeti na vašu malu obalu. Druge, one što još na sebi imaju pojaseve za spasavanje koje su navukli kao živi, struje mogu naneti na ostrvo. Onda, postoji još i šansa da naiđe zaražen brod, koji bi se, u najgorem zamislivom slučaju, razbio o vašu obalu i prosuo po njoj svoj smrtonosni teret. Ma šta da se desi, ne uništavajte svoje prevozno sredstvo. Izvucite brodić na obalu ili ga kamuflirajte u blizini obale. Ako ostanete bez njega, to će značiti da se vaše utvrđenje pretvorilo u zatvor.

8. ŽIVOT OD MORA

Pomenuto je da bi grupa, iako ukrcana na pravo plovilo i s pravom posadom, mogla preživeti najgori scenario živeći na moru. Takvo preživljavanje je moguće u teoriji, ali bi šanse za uspeh bile neizmerno male. U prvo vreme će mnogi isploviti na more, bilo u jedrenjaku za dve osobe ili ukrcani na tovarni brod od 80.000 tona. Preživljavaće od onog što su poneli sa sobom, pljačkajući zaražene luke, hvatajući ribu i destilujući vodu ako za to imaju mogućnosti. Morima će krstariti pirati u brzim naoružanim brodovima. Ovi moderni gusari već postoje i pljačkaju tovarne brodove i jahte u blizini obala mnogih zemalja Trećeg sveta ili na strateškim uskim grlima. Ako se dogodi ono najgore, biće ih na hiljade i neće birati mete. Kada vojne luke budu pregažene, vojni brodovi koji nisu angažovani u borbi otisnuće se prema sigurnijim sidrištima. Svetska mornarica će u ovim udaljenim lukama čekati da kriza prođe. I čekati. I čekati.

Nakon nekoliko godina, vreme i uslovi će ostaviti posledice na ove *ad hoc* stanovnike mora. Rezervoari brodova koje pokreće fosilno gorivo na kraju će ostati suvi, što će ih osuditi na bespomoćno plutanje. Oni koji pokušaju da opljačkaju napuštene luke verovatno će završiti kao hrana za zombije. Kako će nestati lekova i vitamina, bolesti poput skorbuta će uzeti danak. Mnoge brodove će uništiti olujno more. Pirati će na kraju uništiti sami sebe, kroz međusobne borbe, okršaje sa žrtvama koje će pružiti otpor, i povremene susrete sa živim mrtvacima. Ova poslednja mogućnost može raširiti epidemiju među razbojnicima, i na taj način uvećati opasnost od zombija na moru. Olupine i sablasni brodovi sa zombijima kao posadom besciljno će plutati po okeanima, dok slani vetar bude raznosio njihovo stenjanje. Vetar će s vremenom nagristi osetljive mašine, uključujući i one koje služe za prečišćavanje vode i proizvodnju struje. Nakon nekoliko godina, samo će pojedini jedrenjaci i dalje ploviti. Svi ostali će potonuti, biti uništeni, preuzeće ih živi mrtvaci ili će jednostavno baciti sidro pred nekom plažom i okušati sreću na kopnu.

Svako ko se makar poigrava sa idejom da preživi na moru mora:

- A. Imati najmanje deset godina iskustva na moru, bilo u trgovačkoj, bilo u vojnoj floti. Prosto posedovanje motornog čamca u trajanju od deset godina se ne računa.
- B. Posedovati čvrsto plovilo na jedra, dugačko najmanje trideset metara, sa opremom koja se uglavnom sastoji od neorganskog materijala otpornog na koroziju.

- C. Imati trajnu mogućnost da destiluje svežu vodu a da se pri tom ne oslanja na kišu! Ne samo što vaš sistem ili uređaj mora biti jednostavan, lak za održavanje i otporan na rđu već morate na brodu imati i rezervni.
- D. Biti u stanju da uhvati i pripremi hranu a da pri tom ne koristi gorivo. Drugim rečima, nema plinske pećnice.
- E. Temeljno poznavati morske biljke i životinje. More sadrži zamene za sve izvore vitamina i minerala koje ste imali na kopnu.
- F. Posedovati kompletnu opremu za vanredne situacije, za slučaj da budete morali da napustite brod.
- G. Znati gde se može naći sigurno utočište. Svim brodovima treba luka, makar i najprimitivnija. Može to biti gomila stenja u blizini Kanade ili neki napušteni atol u Pacifiku. Kako god bilo, ako ne budete znali gde je vaša mirna luka, potonućete, bukvalno i figurativno.

Kada se sve to uzme u obzir, možda bi bilo najlakše da napravite kompromis. Koristite brod kao pokretnu kuću dok obilazite mala ostrva i obale u potrazi za hranom. To bi bio udobniji i bezbedniji način života od onoga na otvorenom moru. No bez obzira, budite na oprezu zbog zombija u plitkim vodama, i uvek, *uvek* pazite na sidreni lanac! Ovaj način života je moguć u teoriji, ali se ne preporučuje.

TRAJANJE

Koliko dugo ćete morati da živite na ovaj primitivan način? Koliko će vremena proći dok se hodajući mrtvaci prosto ne pretvore u prašinu? Koliko dugo će proći dok ne budete mogli da vodite makar nešto što liči na normalan život? Nažalost, ne postoji precizan odgovor. Prvi zombi koji se pojavi, ukoliko se ne smrzne, ne bude balsamovan ili na drugi način očuvan, potpuno će se raspasti nakon pet godina. Međutim, može proći i deset godina dok neupokojeni ne zavladaju svetom. (Setite se da ćete vi bežati čim rat počne, a ne kada se bude završavao.) Od trenutka kada zombiji zaista zaposednu planetu, od trenutka kada ne bude novih ljudi koje će inficirati, proći će pet godina dok većina njih ne istrune. Suva klima ili smrzavanje će sačuvati neke od njih i omogućiti im da funkcionišu možda i decenijama. Banditi, izbeglice i drugi preživeli poput vas i dalje mogu postati plen, uvećavajući pri tom pluraspadnute horde za novu, manju generaciju. Kada se i oni pretvore u prašinu, jedini neupokojeni koji preostanu biće oni koji su veštački očuvani i oni koji se zamrzavaju svake zime. Moraćete decenijama da ih se čuvate. Vaša deca, pa čak i deca vaše dece moraće da budu na oprezu. Ali kada će postati dovoljno bezbedno da prestanete da se krijete?

Godina 1: Proglašeno je vanredno stanje. Vi bežite. Izgradili ste odbrambene položaje; sagradili utočište. Izvršena je podela rada. Novi život počinje. Za sve ovo vreme pratite TV i radio-emisije, pomno prateći kako se sukob razvija.

Godina 5–10: Negde u ovom periodu, rat se završava. Mrtvi su pobedili. Signali prestaju. Pretpostavljate da je celi svet pregažen. Nastavljate sa svojim životom, vodeći računa o odbrani, jer banditi i izbeglice mogu početi da ulaze u vašu zonu.

Godina 20: Nakon dve decenije provedene u izolaciji, razmišljate da li da pošaljete grupu izviđača. Ako to učinite, rizikovaćete da vas otkriju. Ako se grupa ne vrati do ugovorenog

datuma, pretpostavljate da su izgubljeni i možda čak i da su otkrili vašu lokaciju. Ostajete skriveni. *Ne šalžite* još jednu grupu, i pripremite se za odbranu. Sledeću grupu ćete poslati tek za pet godina. Ako se izviđači vrate, vaši sledeći potezi će zavisiti od njihovog izveštaja.

Vaši izviđači će pronaći novi svet u kojem se odigrava jedan od tri scenarija:

1. Zombiji i dalje tumaraju po svetu. Pored onih koji su veštački očuvani i onih koji se smrzavaju svake zime, još ih ima na milione. Iako su možda postali retki, jedan na dva kvadratna kilometra, i dalje su dominantni predatori na planeti. Gotovo celo čovečanstvo je iščezlo. Oni koji su preživeli i dalje se kriju.
2. Mali broj neupokojenih je preživeo. Raspadanje i neprekidne borbe su uzele danak. Možda se usamljeni zombi može sresti na svakih stotinu ili više kilometara. Čovečanstvo je počelo da se vraća na scenu. Džepovi preživelih se prikupljaju i pokušavaju da iz početka izgrade društvo. Ono se može javiti u različitim oblicima, od harmoničnih zajednica odgovornih građana do haotičnih, feudalnih društava varvara i ratnih vođa. Ovo poslednje bi moglo biti razlog da ostanete skriveni. Postoji mogućnost, ma koliko mala, da će se odnekud pomoliti jedna ili sve vlade u egzilu. Zaštićene ostacima vojske i policije, opremljene očuvanom tehnologijom i znanjem, one pokušavaju, uspešno, da usmere čovečanstvo prema sporom ali sigurnom putu koji će ga na kraju opet dovesti do uspostavljanja globalne dominacije.
3. Ništa nije preživelo. Pre nego što su se raspali, živi mrtvaci su uništili sve tragove čovečanstva. Proždrali su sve izbeglice. Banditi su se ili međusobno poubijali ili stradali u napadima zombija. Kampovi preživelih su uništeni u napadima, unutrašnjim borbama, ili su se jednostavno prepustili letargiji. Ovo je jedan tihi svet, lišen i ljudi i zombija. Zemlja je konačno našla mir kakav nije imala tokom miliona godina, koji jedino narušavaju vetar koji šumi u granju, talasi što se razbijaju o obale i glasovi životinja koje su preživele.

Kakva god situacija s ljudima (ili neupokojenima) bila, životinjsko castvo će se transformisati. Živi mrtvaci će proždrti svako biće koje ne bude u stanju da umakne. Ovo će dovesti do ivice izumiranja mnoge vrste biljojeda, koji su osnova prehrane velikim predatorima. Grabljivice će se takođe suočiti s glađu, kao i lešinari (setite se da meso zombija ostaje otrovno čak i nakon smrti). Čak i insekti, u zavisnosti od veličine i brzine, mogu postati plen lutajućih zombija. Teško je prognozirati koje će vrste životinja naslediti zemlju. Sigurno je da će svet mrtvih uticati na ekosistem više nego što je to uradilo poslednje ledeno doba.

ŠTA ONDA?

Postapokaliptička proza obično prikazuje kako preživeli u novom dobu preuzimaju svet krupnim koracima, kao što je zauzimanje čitavog grada. Iako ovo izgleda privlačno, naročito u filmovima, to nije ni bezbedan ni efikasan način za ponovnu kolonizaciju. Umesto da marširate preko mosta Džordža Vašingtona da biste ponovo naselili Menhetn, bezbednija, pametnija opcija bi bila da ili proširite mesto na kojem živite ili da se preselite na neko bolje mesto koje je takođe izolovano. Na primer, ako se vaš dom nalazio na nekom malom ostrvu, najbolje bi bilo da se preselite na neko veće ostrvo na kojem su ljudi ranije živeli, očistite ga od preostalih zombija, i napuštene zgrade proglasite svojim novim domom. Na kopnu, ekvivalent ovome bi bila migracija iz duboke pustinje ili zamrznute tundre u najbliži napušteni gradić. U pokušaju ponovne izgradnje od najveće pomoći vam mogu biti priručnici za preživljavanje u slučaju katastrofe, kao i mnogi istorijski tekstovi. Ono što u njima ne piše, a o čemu vi morate voditi računa jeste da vaš novi, civilizovani dom mora biti bezbedan!

Zapamtite: vi ste jedina vlada, policija i vojska u blizini. Bezbednost će biti vaša odgovornost. Premda je neposredna opasnost prošla, bezbednost nikada ne smete uzimati zdravo za gotovo. Bez obzira na to kakav ste svet zatekli i kakvi izazovi su pred vama, ohrabrenje pronađite u činjenici da ste preživeli najveću katastrofu od izumiranja dinosaurus, svet kojim vladaju živi mrtvaci.